

Tužiocima traže doživotnu robiju za srbijanske šefove bezbednosti

Author: [Rachel Irwin](#)

Dvojica okrivljenih rukovodila su srpskim paravojnim jedinicama koje su odgovorne za najveća zločina u Hrvatskoj i Bosni – tvrdi tužilaštvo.

Piše: Rachel Irwin iz Haga (TU br. 774, 1. februar 2013.)

Tužiocima Haškog tribunala zatražili su ove sedmice od sudija da bivše srbijanske obavешtajne zvaničnike, Jovicu Stanišića i Frenkija Simatovića, osude na doživotnu robiju, jer bi – kako su napomenuli – teško bilo „zamisliti zločine veće težine“.

„Ti zločini su podrazumevali na hiljade direktno oštećenih žrtava“, rekao je tužilac Dermot Grum (Dermot Groome) prilikom završnog obraćanja 29. januara. „Ti zločini . . . imaju posledice koje traju do danas [i] nastaviće da utiču na živote ljudi dugo nakon što veće izrekne presudu“, nastavio je on.

Jovica Stanišić je bio šef srbijanske Službe državne bezbednosti, poznatije kao DB, u periodu od 1991. do 1998. godine. Njegov saoptuženik i nekadašnji potčinjeni, Franko Simatović, predvodio je Jedinicu za specijalne operacije (JSO), koja je delovala u sklopu DB-a, i koja je bila poznatija po nazivu „Crvene beretke“.

U optužnici se navodi da su Stanišić i Simatović tajno osnivali, organizovali i finansirali centre za obuku paravojnih i ostalih jedinica iz Srbije, koje su potom bile upućivane u Hrvatsku i Bosnu, gde su činile zločine i prisilno raseljavale nesrpsko civilno stanovništvo, sudelovale u ubijanjima i, pri tom, vršile teror.

Obojica okrivljenika su – zajedno sa nekolicinom drugih vojnih, političkih i paravojnih lidera iz Srbije, Bosne i Hrvatske – navodno sudelovali u zajedničkom zločinačkom poduhvatu (ZZP).

Među paravojnim grupama, o kojima se opsežno raspravljalo tokom završnog obraćanja, bili su Arkanovi Tigrovi i Škorpioni. Te dve formacije je navodno kontrolisao srbijanski DB, a okrivljeni se terete za zločine koje su dotične paravojne jedinice počinile.

Jedan od tih zločina je i ubijanje šestorice bošnjačkih muškaraca i dečaka koji su bili zarobljeni nakon pada srebreničke enklave u julu 1995. i potom transportovani u selo Trnovo.

Video-snimak tog pogubljenja – koji su načinili sami počinitelji – izazvao je gnev kada je 2005. bio emitovan na televizijama u regionu. Srbijanski sud je 2007. za taj zločin proglasio krivima četvoricu pripadnika Škorpiona.

Prema navodima haškog tužilaštva, Stanišić i Simatović su „kontrolisali“ Škorpione, pri čemu je ta grupa u svakoj svojoj akciji bila potčinjena jednom članu DB-ove Jedinice za specijalne operacije.

Tužilac Dermot Grum je opisao kako je sin jednog od ubijenih ljudi u prvi mah doživeo snimak pogubljenja, koji je video na televizijskim vestima.

„Dok je [sin] gledao taj snimak, imao je osećaj da je jedan čovek njegov otac – čovek koji moli svoje otmičare da mu daju vodu. Taj osećaj je ubrzo potom bio potvrđen. On je gledao kako mu vlastitog oca ubijaju Škorpioni“, rekao je Grum sudu. „Od toga dana, kada god vidi nešto toliko uobičajeno kao što je čaša vode, on se seti patnje svoga oca.“

Arkan – što je bio nadimak Željka Ražnatovića – i njegovi ljudi su takođe bili „sredstvo“ dvojice optuženika za „realizaciju zajedničkog zločinačkog plana“, kazalo je tužilaštvo.

Tužilaštvo je potrošilo mnogo vremena na raspravu o operaciji koja je u septembru 1995. izvedena u Sanskom Mostu (grad u severozapadnoj Bosni), gde su tokom dva dana Arkanove snage navodno ubile 76 nesrpskih civila.

I dok je odbrana tvrdila da je Arkan u Sanskom Mostu bio „po nalogu“ predsednika bosanskih Srba, Radovana Karadžića, i ministarstva unutrašnjih poslova bosanskih Srba, tužilaštvo je ostalo pri stavu da postoje „jasni dokazi da su Stanišić i Simatović neposredno umešani u te operacije“.

Da bi to potkrepilo, tužilaštvo se pozvalo na dnevničke zabeleške iz ratnih beležnica bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba, Ratka Mladića. U jednoj zabelešci, koja nosi datum 29. septembar 1995., stoji da je Karadžić navodno Mladiću rekao da je „Jovica Stanišić besan zbog nečega. On je dao 300 svojih ljudi, a SAD se ljute na nas što reklamiramo Arkana“.

Prema navodima tužilaštva, „to pokazuje da je Stanišić odgovoran za slanje ljudstva na područje Sanskog

Mosta, da je bio upoznat sa Arkanovom ulogom i da je o tim pitanjima razgovarao s Karadžićem . . . Ne može biti razumne sumnje u odgovornost okrivljenog za [Arkanove] zločine u Sanskom Mostu.“

Tužilaštvo tvrdi da je Simatović izdavao naređenja svojim Crvenim beretkama u Bosanskom Šamcu u Bosni, te da je „jedan pripadnik te jedinice ponosno izjavio da su taj grad zauzeli za nešto više od pola sata“.

U gradu Doboju (severozapadna Bosna), „Crvene beretke su zajedno sa lokalnim snagama radili na sprovođenju okrutne kampanje etničkog čišćenja“.

Nesrpski zatočenici su bili držani u „lošim uslovima“, dok su „pri tom Crvene beretke bile trenirane i obučavane sa druge strane prozora“.

Oba tima odbrane su oštro osporavala tvrdnje tužilaštva, ostajući pri stavu da su njihovi klijenti nevini.

„Mi tvrdimo da gospodin Stanišić treba da bude oslobođen svih optužbi. On bi trebalo da bude pušten na slobodu bez ikakve ljage na svom imenu . . . Slučaj protiv njega nije ni utemeljen, a kamoli dokazan van svake razumne sumnje“, rekao je Stanišićev advokat Vejn Džordaš (Wayne Jordash).

Džordaš je svog klijenta opisao kao „bliskog“ tim dešavanjima zbog toga što je obavljao dužnost šefa državne bezbednosti, te rekao da dokazni postupak tužilaštva „priziva krivicu zbog udruživanja i po pretpostavci“.

„Naravno da je on sudelovao u ratu. Naravno da nije bio bez uticaja. Naravno da je prisustvovao sastancima ključnih igrača. Naravno da nije mogao javno da izrazi neslaganje sa politikom vlade“, nastavio je branilac.

Stanišić, po njegovim rečima, „nikada nije bio nacionalista, i nije verovao u superiornost Srba“, niti je „ikada verovao u moć radi moći“.

U stvari, Stanišić je pokušao da bude „glas razuma“, kazao je Džordaš. Na primer, odigrao je ključnu ulogu u pregovorima o oslobađanju pripadnika Ujedinjenih nacija koji su tokom 1995. u Bosni bili držani kao taoci, a sudelovao je i u pregovorima oko Dejtonskog mirovnog sporazuma, kojim je potkraj iste godine bio okončan rat.

„Uprkos laičkom verovanju da u vreme stravičnih zločina svi koji su bili na rukovodećim položajima moraju biti odgovorni, dokazi pokazuju da je bilo moguće . . . plivati protiv struje i pomagati da se ublaže bol i patnja“, kazao je Džordaš.

Simatovićev advokat, Mihajlo Bakrač, odbacio je tvrdnju tužilaštva da je njegov klijent „naoružao neke neposredne počinitelje, te da je pružao materijalnu, logističku i obaveštajnu podršku pri izvršenju ZPP-a“.

„Nejasno je kakav je konkretan uticaj Simatović imao pri nabavci tog novca ili dela tog novca. Koju vrstu odluke je doneo Simatović, sa kime se konsultovao? Kakva je njegova uloga u pribavljanju pomoći? Ne postoje nikakvi dokazi o tome. Postoji snažan dokaz da Simatović nije imao nikakav uticaj ni na kakve moguće odluke i da nije pomagao nikome“, kazao je Bakrač.

On je još rekao da „ne postoji ništa čime bi se van svake razumne sumnje dokazalo da je okrivljeni osnovao i objedinio tajne logore za obuku, te da je rukovodio njima“.

„Tužilaštvo nije uspelo da pokaže iz čega se sastojala ta objedinjena mreža logora. Šta je to? Kakva je to struktura kontrole ili bilo koji drugi element koji te logore čini objedinjenima?“, zapitao se branilac.

On se usprotivio i tome što je tužilaštvo Simatovićev i Stanišićev odnos okarakterisalo kao „saradnju i poverenje“, kao i tvrdnji da je u pitanju bio „najvažniji odnos između učesnika ZPP-a“ u ovom slučaju.

„Tužilaštvo ne objašnjava preciznu razliku koja karakteriše zvanični odnos između šefa službe i uposlenika. Gde je i kako njihov odnos postao blizak?“

Sudije će presudu dostaviti u predviđenom roku.

Rachel Irwin izveštava za IWPR iz Haga.

Location: [Serbia](#)
[Croatia](#)
[Bosnia and Herzegovina](#)

Topic: [Medunarodni krivicni sud za bivsu Jugoslaviju](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/tu%C5%BEioci-tra%C5%BEe-do%C5%BEivotnu-robiju-za-srbijanske-%C5%A1efove-bezbednosti>